

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจัยการบริหารนอกเหนือจากคน (MAN) เงิน (MONEY) วัสดุอุปกรณ์ (MATERIAL) และการจัดการ (MANAGEMENT) แล้ว สารสนเทศ (INFORMATION) ก็นับว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อการบริหารในยุคที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในการที่จะช่วยสนับสนุนผู้บริหารในการบริหารงานและการตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ เพราะปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร องค์กรใดได้ข้อมูลข่าวสารมากและเร็วจะได้เปรียบองค์กรที่มีข่าวสาหรือน้อยกว่า รวมถึงการได้รับข่าวสารที่ถูกต้องแม่นยำในเวลาที่ต้องการจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจได้ทันต่อเหตุการณ์ สามารถบริหารจัดการได้บรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพโดยอาศัยการจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบให้ได้สารสนเทศที่สนับสนุนการดำเนินงาน การจัดการ และการตัดสินใจเพื่อตอบสนองของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ ซึ่งเราเรียกกระบวนการจัดการกระทำข้อมูลดังกล่าวว่า ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร (Management Information System) (จิตติมา เทียมบุญประเสริฐ, 2544: 95)

การบริหารการศึกษาก็เช่นเดียวกับการบริหารงานในองค์กรอื่นๆ ที่ผู้บริหารต้องใช้ข้อมูลสารสนเทศในการวางแผน การดำเนินงาน และประกอบการตัดสินใจแล้ว (เกรียงศักดิ์ พราวศรี และคณะ, 2544: 3) ข้อมูลสารสนเทศยังเป็นสิ่งจำเป็นต่อการพัฒนานโยบายและวางแผนพัฒนาการศึกษา ซึ่งการพัฒนาการศึกษาจะประสบผลสำเร็จเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับระบบสารสนเทศที่ดีเป็นสำคัญ (นิรมล กิตติวิบูลย์, 2534: 3) ระบบข้อมูลที่ดีและถูกต้องจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถวางแผนการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการบริหารการศึกษา ระบบสารสนเทศที่ต้องการมีอยู่หลายลักษณะและหลายระดับ กล่าวคือ ระดับหน่วยงานต้องการข้อมูลเพื่อปฏิบัติงานจัดเป็นข้อมูลระดับจุลภาค เช่น สถานศึกษาต้องการข้อมูล นักเรียน ครู-อาจารย์ ส่วนระดับชาติต้องการข้อมูลที่แสดงภาพรวมจัดเป็นข้อมูลระดับมหภาค เช่น จำนวนนักเรียนในแต่ละจังหวัด จำนวนโรงเรียนในพื้นที่ เป็นต้น โดยจัดทำข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ จะช่วยให้ผู้บริหารเห็นภาพรวมสามารถเปรียบเทียบและใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจได้ชัดเจนมากขึ้น (สกศ, 2540: 23) ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 47 กำหนดให้สถานศึกษามีการจัดระบบประกันคุณภาพภายในและเตรียมพร้อมสำหรับการประกันคุณภาพภายนอก และมาตรา 48 สถานศึกษาต้องจัดทำรายงานประจำปี เพื่อเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน และตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง

ระบบหลักเกณฑ์ วิธีการประกันคุณภาพ ที่กำหนดให้การจักระบบบริหารและสารสนเทศเป็นส่วนประกอบหนึ่งของการประกันคุณภาพซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยให้สถานศึกษาจักระบบสารสนเทศที่มีข้อมูลเพียงพอต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ประกาศ ณ วันที่ 26 พฤศจิกายน 2544 (กรมวิชาการ, 2545: 9) นอกจากนี้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 มีแผนงานหลักที่ว่าด้วยการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการศึกษาโดยมุ่งพัฒนาให้มีข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการวางแผนการบริหารและการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ มีการผลิตและการใช้ข้อมูลที่รวดเร็วถูกต้องตรงกับความต้องการ(สกศ, 2540: คำนำ) ดังนั้นสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดเตรียมข้อมูลและสารสนเทศให้มีความชัดเจน ถูกต้อง และสะดวกในการเรียกใช้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

กระทรวงศึกษาธิการ เป็นองค์การภาครัฐที่มีหน้าที่จัดการศึกษา ก็เป็นอีกองค์การหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญกับระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโดยมีแนวความคิดนี้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 และจัดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2522 ซึ่งปัจจุบันคือ "ศูนย์สารสนเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ" บริหารโดยคณะกรรมการบริหารระบบสารสนเทศ มีหน้าที่หลักคือ เสนอแนะนโยบาย การวางแผนและประสานงานที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นศูนย์กลางข้อมูลและการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการกำหนดนโยบาย เป็นศูนย์กลางเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ฝึกอบรมและพัฒนาข้าราชการด้านคอมพิวเตอร์ เป็นศูนย์วิทยบริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นศูนย์ส่งเสริม สนับสนุน และเผยแพร่คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543: 11) การปฏิบัติงานของศูนย์สารสนเทศมีความมุ่งมั่นที่จะให้มีระบบข้อมูลและสารสนเทศพื้นฐานเพื่อใช้ในการบริหารและการจัดการ มีการเชื่อมโยงเครือข่าย กระบวนการแลกเปลี่ยน และเรียกใช้ข้อมูลระหว่างหน่วยงานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยมีการประสานงานจากหน่วยงานระดับโรงเรียน อำเภอ จังหวัด มาถึงระดับกรมและรวบรวมไว้ที่ศูนย์สารสนเทศ กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวคือ ศูนย์สารสนเทศ กระทรวงศึกษาธิการ นำระบบ MAINFRAME มาใช้งานตั้งแต่ปี 2527 และได้ขยายเครือข่าย ONLINE ไปยังกรมต่างๆในสังกัด 14 กรม รวมทั้งทำการเชื่อมโยงกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และจัดหาอุปกรณ์ไมโครคอมพิวเตอร์ให้กับหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการในระดับเขตการศึกษา ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ โดยมีวัตถุประสงค์การพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อใช้ในการบริหารและการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (สกศ, 2540: 31)

กรมอาชีวศึกษา เป็นหน่วยงานหนึ่งในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ดำเนินการจัดการศึกษา ฝึกอบรมวิชาชีพและผลิตกำลังคนในระดับช่างกึ่งฝีมือ ช่างฝีมือ ช่างเทคนิค และนักเทคโนโลยี ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สนองความต้องการของตลาดแรงงาน รวมถึงการประกอบอาชีพอิสระ โดยจัดการศึกษาและฝึกอบรมใน 5 ประเภทวิชาหลัก คือ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรมและการประมง พาณิชยกรรม คหกรรม และศิลปหัตถกรรม ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น และหลักสูตรพิเศษอื่นๆ (กรมอาชีวศึกษา, 2543: 1-3) สำหรับการบริหารการจัดการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา ตามระเบียบกรมอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2529 แบ่งการบริหารงานภายในสถานศึกษาเป็น 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายส่งเสริมการศึกษา ฝ่ายวางแผนและพัฒนา และฝ่ายกิจกรรมนักเรียนนักศึกษา โดยฝ่ายวางแผนและพัฒนา มีหน้าที่รับผิดชอบ 4 งานคือ งานวางแผนการศึกษาและงบประมาณ งานผลิตการค้าและส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์ งานวิจัยและพัฒนา และงานศูนย์ข้อมูลการศึกษาเพื่ออาชีพและตลาดแรงงาน (กรมอาชีวศึกษา, 2534: 138)

กรมอาชีวศึกษา ได้สนองนโยบายด้านสารสนเทศของกระทรวงศึกษาธิการโดยให้ทุกสถานศึกษาจัดตั้งศูนย์ข้อมูลการศึกษาเพื่ออาชีพและตลาดแรงงาน ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2527 เพื่อเป็นหน่วยงานเบื้องต้นที่รับผิดชอบในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผลข้อมูล เก็บรักษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนนักศึกษา สถานประกอบการ ตลาดแรงงาน บุคลากร งบประมาณ ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ โปรแกรมการเรียนและข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคม ให้หน่วยงานต่างๆและให้บริการข้อมูลสารสนเทศ แก่ ผู้บริหารตามความต้องการสำหรับวางแผนและพัฒนาการบริหารงานด้านอาชีวศึกษาของสถานศึกษา ต่อมา พ.ศ.2536 กรมอาชีวศึกษาได้ดำเนินการวางแผนพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารและการศึกษาอย่างเป็นระบบภายใต้ “โครงการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศของกรมอาชีวศึกษา โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่” ดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ.2537-2541 มีเป้าหมายในจัดทำศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศของกรมอาชีวศึกษา เพื่อติดต่อสื่อสารข้อมูลกับสถานศึกษาในสังกัดทั่วประเทศโดยนำ เทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศให้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจด้านการบริหารด้านการศึกษาและให้บริการชุมชน ตามแผนพัฒนาอาชีวศึกษา ระยะที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ยังได้กำหนดเป็นนโยบายหนึ่งในการพัฒนาระบบบริหารการอาชีวศึกษา โดยมีมาตรการเร่งรัดการจัดระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ และการจัดฐานข้อมูลให้สมบูรณ์โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการรวมทั้งการเรียนการสอน

ข้อมูลตลาดแรงงานและความต้องการกำลังคนในด้านต่างๆ (กรมอาชีวศึกษา, 2541: 33)
 ดังนั้นผู้บริหารจึงควรจัดให้มีระบบฐานข้อมูลทุกด้านอย่างครอบคลุม ทันสมัย และสะดวก
 ต่อการนำไปใช้ซึ่งจะช่วยให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แก้ไขปัญหา
 ได้ทันเหตุการณ์ พัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาได้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

ทั้งนี้กรมอาชีวศึกษายังได้ประกาศให้ใช้มาตรฐานการอาชีวศึกษาซึ่งประกอบด้วย
 มาตรฐาน 3 ด้านคือ ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการและด้านปัจจัย เฉพาะอย่างยิ่งมาตรฐาน
 ด้านปัจจัยข้อที่ 12 (ภาคผนวก) ที่กำหนดให้สถานศึกษามีการจัดระบบประกันคุณภาพภายใน
 และให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร สามารถรองรับการประกันคุณภาพภายนอกเพื่อนำ
 ไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการอาชีวศึกษาโดยมีตัวบ่งชี้ที่สำคัญประการหนึ่งคือ การมี
 ระบบข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบัน (จารุรัตน์ เจียมประชาชนรากกร, 2545: 33-39) กอปรกับ
 รัฐบาลได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการ (OPERATION CENTRE) ขึ้น ซึ่งจะมีข้อมูลสารสนเทศที่สามารถ
 นำมาใช้วิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลทางการบริหารในเรื่องต่างๆ ของแต่ละหน่วยงานได้
 รัฐบาลจึงมีนโยบายให้ทุกหน่วยงาน ปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศและข้อมูลต่างๆ ในเว็บไซต์ของ
 หน่วยงานให้ทันสมัยอยู่เสมอ และสามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างเป็นระบบตลอดจนเพิ่มพูนทักษะ
 ของผู้บริหารของหน่วยงานให้สามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้เพื่อใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศได้
 อย่างเต็มที่ (สำเนาคำสั่งที่นร 0504/ว182 ลงวันที่ 21 ตุลาคม 2545 : ภาคผนวก)

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดระบบสารสนเทศจะเห็นได้ว่ากรมอาชีวศึกษา มีการ
 พัฒนาระบบสารสนเทศอย่างเป็นระบบมายาวนานเริ่มจากการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลภายใน
 สถานศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 กระทั่งถึงโครงการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศของ
 กรมอาชีวศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่แต่จากการดำเนินการที่ผ่านมาไม่สามารถนำมาสร้าง
 โอกาส และความเป็นต่อในเชิงบริหารให้ทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปได้ (ณรงค์ศักดิ์
 ชาญณรงค์ศักดิ์ ,ม.ป.ป.:อัตสำเนา) และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ อัจฉรา ทรงสกุล(2535:
 97-113) พบว่า ข้อมูลที่จัดเก็บในศูนย์ข้อมูลของสถานศึกษาประเภทวิทยาลัยอาชีวศึกษาใน
 ภาคใต้ มีความสำคัญต่อการตัดสินใจในการบริหาร แต่ผู้บริหารต้องการใช้น้อยเพราะข้อมูลที่มี
 อยู่ไม่เพียงพอต่อการตัดสินใจ ไอลลา สันติสุข (2538: 145-152) พบว่าบุคลากรของศูนย์ข้อมูล
 ในวิทยาลัยการอาชีพภาคใต้มีไม่เพียงพอ ขาดความรู้และประสบการณ์ อาคารสถานที่
 วัสดุครุภัณฑ์มีไม่เพียงพอ ข้อมูลไม่ตรงกับความเป็นจริง ไม่สอดคล้องกับความต้องการใช้
 อุทัย ลือสกุล (2542: 90-105) พบว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลของศูนย์ข้อมูลในสถานศึกษาสังกัด
 กรมอาชีวศึกษาในภาคใต้ มีความล่าช้า ข้ำซ้อน บุคลากรขาดความรู้และประสบการณ์ในการ

ประมวลผลข้อมูล คอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอต่อการใช้งานการจัดเก็บข้อมูลไม่เป็นศูนย์กลาง การนำเสนอข้อมูลล่าช้า ไม่ชัดเจน นอกจากนี้ อนุชิต ชูจันทร์ (2542: 44-47) พบว่า ผู้ให้บริการของศูนย์ข้อมูลในวิทยาลัยเทคนิคน่านไม่สามารถให้ข้อมูลได้ตามความต้องการของผู้ใช้ข้อมูล

ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานด้านนโยบายและแผน ตระหนักถึงความสำคัญของสารสนเทศที่จะนำมาใช้ประกอบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในการที่จะผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานอันเป็นภารกิจสำคัญของกรมอาชีวศึกษา การบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงการจัดข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก และจากการค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หากมีการศึกษาสภาพและปัญหาดังกล่าวของสถานศึกษาในภูมิภาคอื่นจะทำให้เห็นภาพรวมของปัญหาด้านสารสนเทศชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานจัดระบบสารสนเทศของศูนย์ข้อมูลการศึกษาเพื่ออาชีพและตลาดแรงงานในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตภาคกลาง เพื่อจะได้เป็นข้อมูลประกอบกับข้อมูลเดิมนำไปสู่การพัฒนาการปฏิบัติงานของศูนย์ข้อมูลการศึกษาเพื่ออาชีพและตลาดแรงงานของสถานศึกษาต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานจัดระบบสารสนเทศของศูนย์ข้อมูลการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตภาคกลาง
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานจัดระบบสารสนเทศของศูนย์ข้อมูลการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตภาคกลาง

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานจัดระบบสารสนเทศของศูนย์ข้อมูลการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตภาคกลาง เท่านั้น
2. การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยอาศัยแนวทางการดำเนินงานจัดระบบสารสนเทศของกรมวิชาการ(2545: 22) เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เพราะ เป็นการดำเนินงานที่หน่วยงานต่างๆในกระทรวงศึกษาธิการสามารถยึดเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาและเตรียมการเพื่อรองรับการประกันคุณภาพได้ ซึ่งครอบคลุมกระบวนการที่สำคัญ 5 ขั้นตอนดังนี้คือ

1. การรวบรวมข้อมูล
 - 1.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ในการรวบรวมข้อมูล
 - 1.2 การสำรวจความต้องการและความจำเป็นใช้สารสนเทศ
 - 1.3 การกำหนดบุคลากรที่รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูล
 - 1.4 การกำหนดระยะเวลาหรือปฏิทินในการรวบรวมข้อมูล
 - 1.5 การกำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูล
2. การตรวจสอบข้อมูล
 - 2.1. ความถูกต้อง (ถูกต้องตามเวลา สถานที่และบุคคล) ความสมบูรณ์ และ ความเป็นปัจจุบันของข้อมูล
 - 2.2. การกำกับการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล
 - 2.3. การแก้ไขเมื่อพบข้อผิดพลาดของข้อมูล
 - 2.4. การกำหนดบุคลากรที่รับผิดชอบในการตรวจสอบข้อมูล
3. การประมวลผลข้อมูล
 - 3.1. การประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์ช่วยคำนวณเช่น เครื่องคิดเลข
 - 3.2. การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปเป็นสารสนเทศที่มีความหมาย สะดวกในการใช้งาน
 - 3.3. การจำแนกประเภทของข้อมูล
 - 3.4. การมอบหมายผู้รับผิดชอบ
4. การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ
 - 4.1. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการนำเสนอข้อมูล
 - 4.2. การกำหนดรูปแบบการนำเสนอ
 - 4.3. การกำหนดผู้รับผิดชอบในการรายงานผล
 - 4.4. การเชื่อมโยงเครือข่ายและเชื่อมตรงกับหน่วยงานอื่น ๆ
 - 4.5. การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ
5. การเก็บรักษาข้อมูลและสารสนเทศ
 - 5.1. การคัดเลือกข้อมูลที่ต้องการเก็บรักษา
 - 5.2. การปรับข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน
 - 5.3. การกำหนดผู้รับผิดชอบในการเก็บรักษาข้อมูล

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. **สภาพการดำเนินงานจัดระบบสารสนเทศ** หมายถึง สภาพที่เป็นจริงของ ศูนย์ข้อมูลการศึกษาในการดำเนินงานจัดระบบสารสนเทศ 5 ขั้นตอน คือ การรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ และการเก็บรักษาข้อมูลและสารสนเทศ
2. **ปัญหาการดำเนินงานจัดระบบสารสนเทศ** หมายถึง ปัญหาในการดำเนินงานจัดระบบสารสนเทศ ในด้าน การรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ และการเก็บรักษาข้อมูลและสารสนเทศ
3. **ระบบสารสนเทศ** หมายถึง กระบวนการจัดการข้อมูลเพื่อใช้สนับสนุนการดำเนินงาน การจัดการและการตัดสินใจ ของผู้บริหาร ซึ่งประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ และการเก็บรักษาข้อมูลและสารสนเทศ
4. **สารสนเทศ** หมายถึง ข้อมูลที่ได้วิเคราะห์และประมวลผลแล้ว ให้อยู่ในรูปที่มีความหมาย สามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารได้ เช่น อัตราส่วนครูต่อนักเรียน อัตราส่วนการปฏิบัติงานทำของผู้สำเร็จการศึกษา เป็นต้น
5. **ข้อมูล** หมายถึง ข้อเท็จจริงที่ยังไม่ได้ผ่านกระบวนการวิเคราะห์หรือประมวลผล อาจเป็นข่าวสาร ข้อเท็จจริง ตัวเลข ภาษา หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น จำนวนนักเรียน นักศึกษา จำนวนครู อาจารย์ จำนวนห้องเรียน เป็นต้น
6. **การรวบรวมข้อมูล** หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ โดยกำหนด ข้อมูลที่ต้องการ กำหนดวิธีการจัดเก็บ ตลอดจนบุคคลากรที่รับผิดชอบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความต้องการและเชื่อถือได้
7. **การตรวจสอบข้อมูล** หมายถึง ข้อมูลที่ได้มาต้องทำการตรวจสอบให้มีความเป็นปัจจุบัน เหมาะสมกับสถานการณ์ที่ใช้งาน มีความตรงตามลักษณะงานที่ใช้ มีความถูกต้องแม่นยำ และครบถ้วนสมบูรณ์
8. **การประมวลผลข้อมูล** หมายถึง การเปลี่ยนแปลงข้อมูลให้เป็นสารสนเทศและจัดกลุ่มแยกแยะตามลักษณะและประเภทของข้อมูลและสารสนเทศ ให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น อัตราส่วนการตกซ้ำชั้นของนักเรียนในแต่ละชั้นปี อัตราส่วนของครูต่อนักเรียน เป็นต้น
9. **การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ** หมายถึง การแสดงผลข้อมูล สารสนเทศที่ผ่านการประมวลผลแล้วให้อยู่ในรูปแบบที่เหมาะสมกับการนำไปใช้ เช่น กราฟ แผนภูมิ ตาราง หรือการบรรยาย เป็นต้น

10. การเก็บรักษาข้อมูลและสารสนเทศ หมายถึง วิธีการเก็บรักษาข้อมูลและสารสนเทศไว้ในสื่อต่างๆอย่างมีระบบ สะดวกต่อการค้นหา สามารถนำไปใช้ได้เมื่อต้องการ อาจเก็บเป็นแฟ้มเอกสาร หรือแฟ้มสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยคำนึงถึงความสะดวกในการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน

11. คอมพิวเตอร์ หมายถึง ไมโครคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นคอมพิวเตอร์ที่มีขนาดเล็ก สามารถทำงานได้เช่นเดียวกับคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ ประกอบด้วยอุปกรณ์รับข้อมูล หน่วยประมวลผลกลาง หน่วยความจำหลักและหน่วยความจำสำรอง และอุปกรณ์แสดงผล

12. ศูนย์ข้อมูลการศึกษา หมายถึง ศูนย์ข้อมูลการศึกษาเพื่ออาชีพและตลาดแรงงาน ในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตภาคกลาง มีหน้าที่ดำเนินการรวบรวมข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การนำเสนอข้อมูล และการเก็บรักษาข้อมูล

13. สถานศึกษา หมายถึง วิทยาลัยที่จัดการเรียนการสอนวิชาชีพ สังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 108 แห่ง ใน 19 จังหวัดภาคกลาง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ กาญจนบุรี ราชบุรี ชัยนาท อุทัยธานี นครสวรรค์ อ่างทอง สิงห์บุรี พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สระบุรี นนทบุรี ปทุมธานี สุพรรณบุรี สมุทรสงคราม นครปฐม และสมุทรสาคร

14. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ดูแลรับผิดชอบการดำเนินงานของศูนย์ข้อมูลการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ได้รับมอบหมาย ในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตภาคกลาง

15. หัวหน้างาน หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง หัวหน้างานศูนย์ข้อมูลการศึกษาเพื่ออาชีพและตลาดแรงงานในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตภาคกลาง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารทั้งในระดับกรมและระดับสถานศึกษาตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลสารสนเทศ และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานศูนย์ข้อมูลการศึกษาเพื่ออาชีพและตลาดแรงงานในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา อย่างจริงจัง ให้บรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์การจัดการอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ศูนย์ข้อมูลการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตภาคกลาง จำนวน 108 แห่ง ใน 19 จังหวัด โดยใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัย(รายละเอียดในภาคผนวก)

ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย

ผู้บริหารสถานศึกษา	108	คน
หัวหน้างานศูนย์ข้อมูลการศึกษา	108	คน
รวม	216	คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) และคำถามปลายเปิด (open-ended)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันของศูนย์ข้อมูลการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) และคำถามปลายเปิด (open-ended)

ตอนที่ 3 การดำเนินงานและปัญหาการจัดระบบสารสนเทศของศูนย์ข้อมูลการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) และคำถามปลายเปิด (open-ended)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามไปยังผู้ตอบและให้ส่งกลับทางไปรษณีย์ โดยส่งไปพร้อมกับหนังสืออนุญาตให้เก็บข้อมูลวิจัยที่ออกให้โดย กรมอาชีวศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

ลำดับขั้นตอนการเสนอผลการวิจัย

การเสนอผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 5 บท ตามลำดับ ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ วิธีดำเนินการวิจัย และลำดับขั้นตอนการเสนอผลการวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ เพื่อการจัดการ แนวคิดเกี่ยวกับระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการสถานศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานจัดระบบสารสนเทศ การบริหารจัดการอาชีวศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

รายการอ้างอิง ภาคผนวก และประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย